

**2026 METŲ PAGRINDINĖS SESIJOS
FILOSOFIJOS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO II DALIES
KANDIDATŲ DARBŲ VERTINIMO INSTRUKCIJA**

I DALIS (40 taškų)

Kandidatas atsakymus į 1–6 klausimus **gali suformuluoti savais žodžiais**. Ar atsakymų turinys yra teisingas, sprendžia egzamino užduoties vertintojai.

Kl. Nr.	Teisingas atsakymas	Taškai	Pastabos
1 struktūrinis klausimas			
1.1.	Galimi atsakymai: • Spektaklio visuomenė išreiškia žmonių organizavimosi etapą, kai socialiniai santykiai pakeičiami vaizdiniais. • Spektaklio visuomenė yra vaizdiniais paremtas socialinis santykis tarp žmonių. • Vartotojiškumu pasižymintis gyvenimo būdas. • Spektaklio visuomenėje žmonės suvienodėja. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	1	<i>1 taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
1.2.	Paaiškinimas: Spektaklio visuomenėje tikrovė yra pakeista įtikinamais atvaizdais, todėl tai, kas pateikiama kaip tiesa, iš tikrųjų yra melas ir neatspindi tikrovės, o tai, kas iš tikrųjų yra tiesa, vadinama melu. Pavyzdys: Galimi atsakymai: • Propaganda: kai valdžia sistemingai meluoja, melas virsta norma, o žmonės, sakantys tiesą, vadinami išdavikais, melagiais ar priešais. • Socialiniai tinklai: sensacinga naujiena atrodo tikra vien dėl to, kad yra populiari ir žmonės ja dalijasi, nors jos turinys gali neatitikti tikrovės. • Žalingi santykiai: manipuliatyvus elgesys gali įtikinti auką, kad jos jausmai, mintys ar patirtys yra klaidingi, ir priversti nebepasitikėti savimi. • Filmai: kai faktai (moksliniai ar kt.) iškraipomi dėl siužeto. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	2	<i>1 taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriami, kai pateikti du teisingi atsakymai.

1.3.	<i>Galimi atsakymai:</i> • Ar medijos atspindi tikrovę, ar ją formuoja? • Kaip medijų pasaulyje atskirti tiesą nuo melo? • Kaip visuomenėje, kurioje dominuoja vaizdiniai ir vizualumas, keičiasi žmogaus gebėjimas tiesiogiai patirti tikrovę? • Ar medijos skatina žmonių suvienodėjimą / susitapatinimą? • Kaip medijos daro įtaką žmogaus pasirinkimams? <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	2	<i>1 taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriami, kai pateikti du teisingi atsakymai.
1.4.	<i>Galimi atsakymai:</i> • <i>Medija:</i> Socialiniai tinklai. <i>Paaiškinimas:</i> Skatina kurti ir vartoti kruopščiai atrinktus ir sukonstruotus atvaizdus / asmens tapatybė tampa viešai matomu ir vertinamu vaizdiniu / socialiniai santykiai grindžiami įvaizdžiu, sekėjų skaičiumi, matomumu. • <i>Medija:</i> Televizija. <i>Paaiškinimas:</i> Realūs įvykiai yra pateikiami kaip reginys, kuriuo siekiama padaryti emocinį poveikį, o ne perteikti turinį / žiūrovas pasyviai sąveikauja su pasauliu, nes santykis tarpininkaujamas ekrano vaizdų. • <i>Medija:</i> Reklaminiai klipai. <i>Paaiškinimas:</i> Kuria ne tik produkto, bet ir gyvenimo būdo įvaizdį / produktas pateikiamas kaip laimės, sėkmės ir tapatybės šaltinis / prekę siūloma vartoti siekiant tam tikro socialinio statuso / pranašumo. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	2	<i>1 taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriami, kai pateikti du teisingi atsakymai.
1.5.	<i>Galimi atsakymai:</i> • Paveiksle žmonės pasaulį patiria per meno kūrinių atvaizdus, todėl tikrovė tampa vaizdinių kolekcija, kurią galima turėti kaip nuosavybę. • Paveikslai svarbūs ne dėl turinio, o dėl įspūdingo jų skaičiaus, rodančio erchercogo statusą / galią / prestižą.	1	<i>1 taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.

	Žmogus suvokia pasaulį tik per netikrus atvaizdus (paveikslus), taigi per jų kūrejo perspektyvą. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>		
2 struktūrinis klausimas			
2.1.	<i>Galimi atsakymai:</i> - Tik asmeniškai sukurta dorybė kyla iš paties žmogaus ir leidžia stiprinti individualumą. - Visuotinės moralės normos nėra absoliučios, todėl žmogus pats turi kurti savo vertybes pagal prigimtį ir poreikius. - Dorybės, kurios kyla iš vidinės būtinybės ir asmeninio pasirinkimo, yra gyvybiškai svarbios. - Dorybė iš pareigos yra tik apsimestinis moralės laikymasis. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	1	1 taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
2.2.	<i>Galimi atsakymai:</i> - Paveiksle vaizduojama milžiniška, grėsminga jėga (prieš ją žmonės atrodo maži ir bejėgiai) gali simbolizuoti F. Nyčės siūlomą nepaklusimą beasmenėms moralės normoms. - Milžinas gali būti suprantamas kaip stiprios ir individualios valios išraiška (maži išsigandę žmonės – kaip paklusnūs „pareigos automatai“). - Milžinas naikina tai, ką mato; savo valia ir laisve jis riboja kitų laisvę. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	1	1 taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
2.3.	<i>Galimi atsakymai:</i> - Chimeros yra išgalvotos / dirbtinės proto konstrukcijos, neturinčios jokio pagrindo realiame gyvenime. - Etinės sąvokos vaizduojamos kaip universalios ir objektyvios, nors tėra žmonių sukurti moraliniai idealai. - Šios etinės sąvokos jungia skirtingas sukonstruotas idėjas ir pateikia jas kaip siektinas tiesas.	1	1 taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.

	Dorybės yra beprasmiškos, jeigu ateina prievartos būdu, be vidinio noro / pasirinkimo. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>		
2.4.	<i>Filosofas: Imanuelis Kantas (Immanuel Kant).</i> <i>Paaškinimas:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> F. Nyčė kritikuoja I. Kanto etikos teoriją, nes ji reikalauja vadovautis universalia / beasmene moralės taisykle. F. Nyčė kritikuoja I. Kanto etikos teoriją, nes ji verčia elgtis pareigingai dėl pačios pareigos / nepaiso gyvybiškai svarbių individualių poreikių. - Visuotinė moralė neegzistuoja. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	2	<i>1 taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriami, kai pateikti du teisingi atsakymai.
2.5.	<i>Paaškinimas: Antžmogio idėja gali būti laikoma pavojinga, nes atmeta universalias moralės normas / neleidžia atskirti gėrio nuo blogio / individuali valia gali iškilti aukščiau įstatymų ar kitų žmonių teisių / gali būti panaudota smurtui ar kitų žmonių menkinimui pateisinti / gali būti naudojama autoritarinei valdžiai pagrįsti.</i> <i>Pavyzdys:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> - Arijų rasės idėja besivadovaudama nacistine Vokietija siekė pateisinti kitų rasių valdymą ir naikinimą. - Fašistinė Italija siekė sukurti virš demokratijos normų iškilusį <i>naująjį fašistinį žmogų</i>. - Sovietų Sąjungoje revoliucinė ideologija leido diktatoriams aukoti žmones dėl <i>aukštesniojo tikslo</i>. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	2	<i>1 taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriami, kai pateikti du teisingi atsakymai.
3 struktūrinis klausimas			
3.1.	<i>Pasaulis kaip valia:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> - Akla ir neracionali metafizinė jėga, kuri sudaro visų daiktų esmę. - Vidinis pasaulio veržimasis ir troškimas, pasireiškiantis visuose reiškiniuose.	2	<i>1 taškas</i> skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriami, kai pateikti du teisingi

	• Daiktas savaime – nuo pažinimo nepriklausoma realybė. • Akla, nepasotinama, amžina valia, kuri valdo pasaulį. <i>Pasaulis kaip vaizdinys:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> • Pasaulio suvokimas sąmonėje. • Pasaulis, kuris pasireiškia santykyje su subjektu. • Reiškinių pasaulis, priklausantis nuo žmogaus pažinimo. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>		atsakymai.
3.2.	<i>Galimi atsakymai:</i> • Pasaulio esmė pasirodo esanti akla ir neracionali valia, o ne protinga ar tvarkinga sistema, todėl žmogus tikrovę supranta kaip nevaldomą. • Žmogus suvokia esantis pasaulio valios dalis ir negali visiškai jos kontroliuoti. • Už pasaulio reiškinių slepiasi nesąmoningas veržimasis, lemiantis kančią, abejingumą. • Tai yra nežinia, tai, ko negali apskaičiuoti ar atrasti fizine prasme. • Pasaulio valia nėra akivaizdi, tad kiekvienam individui pasaulis atrodo esantis jo valia. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	1	1 taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
3.3.	<i>Filosofinė pozicija:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> • Objektivumas / Objektvizmas. • Realizmas. <i>Apibūdinimas:</i> Filosofinė pozicija, teigianti, kad pasaulis egzistuoja nepriklausomai nuo subjekto / pasaulis turi savarankišką būtį.	2	1 taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas. 2 taškai skiriami, kai pateikti du teisingi atsakymai.
3.4.	<i>Filosofas:</i> Platonas.	1	1 taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
3.5.	F. Nyčei galėjo būti reikšminga A. Šopenhauerio valios idėja, nes būtent ją jis transformavo į valios galiai sampratą, kuria pabrėžiama, kad gyvenimo esmė yra siekis plėstis, stiprėti, kurti ir	1	1 taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.

	teigti gyvenimą.		
4 struktūrinis klausimas			
4.1.	<i>Galimi atsakymai:</i> • Dialogo filosofijai. • Fenomenologijai. • Egzistencializmui.	1	1 taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
4.2.	<i>Galimi atsakymai:</i> • Kitas. • Veidas. • Asimetrinė atsakomybė. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	2	1 taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas. 2 taškai skiriami, kai pateikti du teisingi atsakymai.
4.3.	<i>Galimi atsakymai:</i> • Veidas yra prasmė tik dėl jos pačios, nes jis nėra ženklas / simbolis, nukreipiantis į ką nors kitą. • Kai sutinku kitą žmogų, jo veidas tiesiogiai kreipiasi į mane ir kviečia užmegzti atsakingą santykį. • Veido prasmė pasirodo dar prieš tai, kai spėjama apie žmogų ką nors sužinoti. • Veidas yra pažeidžiamiausia ir nuoširdžiausia žmogaus dalis, nes Kito veide lyg užkoduota pareiga gerbti kitą žmogų. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	1	1 taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
4.4.	Socialinis vaidmuo (mokinys / sūnus / draugas / verslininkas ir pan.) įrėmina / standartizuoja žmogų ir dažnai neleidžia pamatyti jo autentiškumo / savasties. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	1	1 taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
4.5.	<i>Galimi atsakymai:</i> • Šiuolaikinės medijos žmogų dažniausiai sutapatina su personažu, pavyzdžiui, žinių vedėju / nuomonės formuotoju / aktoriumi ir pan. • Žmogus pagal socialines medijas ima kopijuoti kitų elgesį, nuomonę. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	1	1 taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.

5 struktūrinis klausimas			
5.1.	<i>Galimi atsakymai:</i> • Išankstinės pažiūros ir nuomonės. • <i>A priori</i> nuostatos. • Gamtamokslinė perspektyva. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	1	1 taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
5.2.	• Laikas. • Erdvė.	2	1 taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas. 2 taškai skiriami, kai pateikti du teisingi atsakymai.
5.3.	<i>Galimi atsakymai:</i> • Sąmonės laikymas atskaitos tašku. • <i>Cogito, ergo sum.</i> • Mąstymas kaip tiesos nustatymo pagrindas. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	1	1 taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
5.4.	<i>A priori:</i> Kažkas, kas yra iki patyrimo.	1	1 taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
5.5.	<i>Galimi atsakymai:</i> • Martinas Heideggeris (Martin Heidegger). • Morisas Merlo-Ponti (Maurice Merleau-Ponty). • Žanas Polis Sartras (Jean-Paul Sartre). <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	1	1 taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
6 struktūrinis klausimas			
6.1.	<i>Galimi atsakymai:</i> • G. V. F. Hėgelio filosofijoje neigimas yra tikrovės vystymosi principas – kiekviena pakopa paneigia ankstesnę ir taip juda nuo paprastų formų prie sudėtingesnių. • G. V. F. Hėgelio sistemoje neigimas yra dialektikos dalis – viena tikrovės forma peržengiama, bet jos turinys įtraukiamas į visumą, todėl istorija vystosi per prieštaravimus ir jų įveikimą. • Neigimas G. V. F. Hėgelio filosofijoje yra Dvasios savirealizacijos proceso dalis. • Kiekviena forma yra vėliau ją įveikiančios	1	1 taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.

	pakopos momentas, todėl neigimas – būtina tikrovės vystymosi sąlyga. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>		
6.2.	<i>Galimi atsakymai:</i> • G. V. F. Hėgelis dialektiką paverčia grynu mąstymo procesu, o realūs socialiniai santykiai lieka nepaliesti. • G. V. F. Hėgelio neigimas vyksta sąmonėje, o ne materialioje tikrovėje, todėl dialektika tik tariamai keičia tikrovę. • G. V. F. Hėgelis, užuot išvedęs idėjas iš realių gyvenimo sąlygų, jas sutapatina su Dvasios išraiška. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	1	1 taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
6.3.	<i>Materializmas:</i> Filosofijos kryptis, teigianti, kad tikrovės pagrindas yra materija / tikrovė yra apčiuopiama, fizinė, materialinė. <i>Priešybė:</i> Idealizmas.	2	1 taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas. 2 taškai skiriami, kai pateikti du teisingi atsakymai.
6.4.	<i>Galimi atsakymai:</i> • Tikrovė paverčiama abstrakčių sąvokų momentais, todėl realūs socialiniai santykiai lieka nepakeisti, bet sukuriama iliuzija, kad tikrovė pasikeitė. • Kai mąstymas laikomas pirminiu, o materialios sąlygos – antrinėmis, susidaro klaidinantis įspūdis, kad pakanka pakeisti idėjas ir tikrovė pasikeis savaime. • Tikrovė redukuojama į materialinius santykius, todėl sudėtingi kultūriniai, religiniai ar moraliniai reiškiniai virsta ekonominiais klausimais. • Materializmas gali sukurti ideologiją, kurioje ekonominiai veiksniai yra laikomi svarbiausiu principu, supaprastinančiu realybės įvairovę. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>	1	1 taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
6.5.	<i>Galimi atsakymai:</i> • K. Marksas apvertė G. V. F. Hėgelio mintį, kad istorijos raidos pagrindas yra idėjos,	1	1 taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.

	vietoj idėjų siūlydamas materialines sąlygas kaip istorijos varomąją jėgą. • K. Marksas perėmė G. V. F. Hegelio dialektiką, tačiau vietoj dvasinių procesų siūlė materialius. <i>Galimi ir kiti teisingi atsakymai.</i>		
--	---	--	--

II DALIS (20 taškų)

SAMPROTAUJAMOJO POBŪDŽIO TEKSTO KŪRIMO (FILOSOFINĖS ESĖ)

Tema:

„Veiksmai bei poelgiai <...> niekada nepaliktų jokio pėdsako nepadedami atminties“

Hana Arendt (Hannah Arendt)

VERTINIMO KRITERIJAI

Kriterijai	4 taškai	3 taškai	2 taškai	1 taškas
Problemos (ginamos tezės) formulavimas (0–2)	–	–	Problema (ginama tezė) suformuluota teiginio arba klausimo forma, išsiskiria originalumu, nėra šabloniška.	Problema (ginama tezė) suformuluota teiginio arba klausimo forma, tačiau formuluotė neišsiskiria originalumu, yra šabloniška.
Esė struktūra (įvadas, dėstymas) (0–4)	Įvade glaustai apibrėžiamas į analizuojamą problemą įvedantis kontekstas (1–2 sakiniai), suformuluojama problema, aptariama esė struktūra. Dėstyme laikomasi įvade nurodytos struktūros.	Įvade glaustai apibrėžiamas į analizuojamą problemą įvedantis kontekstas (1–2 sakiniai), suformuluojama problema, aptariama esė struktūra, tačiau pasitaiko nežymių klaidų, neiškreipiančių pagrindinės minties.	Įvade suformuluojama problema, aptariama esė struktūra, tačiau nėra apibrėžiamas kontekstas. Dėstyme nesilaikoma įvade nurodytos struktūros.	Įvade neapibrėžiamas kontekstas, netiksliai suformuluojama problema. Esė struktūra pateikiama neaiškiai (arba problemos formuluotė visiškai nepapildoma kontekstu ar aiškiu esė struktūros pateikimu).
Filosofinių koncepcijų išmanymas ir gebėjimas jas interpretuoti, atsižvelgiant į suformuluotą problemą (0–4)	Pateikiamos bent dvi nagrinėjamos temos požiūriu svarbiausios filosofinės koncepcijos (ar filosofijos kryptys), gebama jomis originaliai pasiremti,	Pateikiamos bent dvi nagrinėjamos temos požiūriu svarbiausios filosofinės koncepcijos (ar filosofijos kryptys), gebama jomis pasiremti,	Pateikiama tik viena nagrinėjamos temos požiūriu svarbi filosofinė koncepcija (ar filosofijos kryptis), gebama ja be klaidų pasiremti, sprendžiant	Pateikiama tik viena nagrinėjamos temos požiūriu svarbi filosofinė koncepcija (ar filosofijos kryptis), tačiau ji neišplėtojama.

	sprendžiant suformuluotą problemą, atskleidžiamas platesnis filosofinis suvokimas, mąstymas, filosofinis žodynas.	sprendžiant suformuluotą problemą.	suformuluotą problemą.	
Argumentavimo aiškumas ir originalumas (0–3)	–	Formuluojami argumentai pateikiami atskirose pastraipose. Argumentai aiškūs, logiškai pagrįsti. Dėstomos mintys yra originalios (analizuojama problema apžvelgiama iš įvairių filosofinių perspektyvų).	Formuluojami argumentai pateikiami atskirose pastraipose. Argumentuose pasitaiko nežymių klaidų. Dėstomos mintys yra originalios (analizuojama problema apžvelgiama iš įvairių filosofinių perspektyvų). Pasitaiko tuščiažodžiavimo, bet tai neiškreipia minties.	Formuluojami argumentai pateikiami atskirose pastraipose. Formuluojant argumentus, trūksta aiškumo. Dėstant mintis, nesistengiama apžvelgti analizuojamos problemos iš įvairių filosofinių perspektyvų. Daug tuščiažodžiavimo.
Išvadų formulavimas (0–2)	–	–	Išvados išsamios ir logiškai išplaukia iš dėstymo pagrindinėje esė dalyje, jos suformuluotos glaustai ir aiškiai.	Išvadų turinys tik iš dalies atitinka esė pagrindinės dalies turinį, o jų formuluotės nepakankamai tikslios.
Šaltinių naudojimas (0–3)	–	Rašant filosofinę esė, naudojamos bent dviem pateiktais šaltiniais, teisingai cituojama, interpretuojama.	Rašant filosofinę esė, naudojamos 1–2 pateiktais šaltiniais, cituojant, interpretuojant pasitaiko klaidų (1–2 klaidos).	Rašant filosofinę esė, naudojamos tik 1 šaltiniu, cituojant, interpretuojant pasitaiko daugiau nei 2 klaidos.
Kalba (0–2)	–	–	Filosofinė esė parašyta sklandžia kalba, nėra gramatikos, kalbos kultūros klaidų.	Filosofinė esė parašyta sklandžia kalba, tačiau pasitaiko gramatikos, kalbos kultūros klaidų.